

«ՆՈՐ ԺԱՄԱՆԱԿԻ
ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ» ՀԿ

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ
ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

**ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ**

Հետազոտության թեման՝ Գործնական աշխատանքների իրականացումը
առարկայի դասավանդման ընթացքում

Դասվար, հետազոտող ուսուցիչ՝ Սուսաննա Արզարյան

Ուսումնական հաստատություն՝ Արարատի մարզ, ք. Արտաշատ,
Հ. Ճգնավորյանի անվան հիմն. դպրոց

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Ներածություն	3
Գործնական աշխատանքների իրականացումը առարկայի դասավանդման ընթացքում	4
Եզրակացություն.....	17
Օգտագործված գրականության ցանկ	18

ՆԵՐԱՄՈՒԹՅՈՒՆ

Աշակերտի ձեռք բերած գիտելիքները հիմնավոր և օգտակար են այնքանով, որքանով նա կարող է դրանք կիրառել: Այդ գիտելիքների կիրառությունների կարողությունները և հմտությունները զարգացնելու նպատակով նախատեսվում են գործնական աշխատանքներ: Ելնելով ուսումնական առարկայի առանձնահատկություններից՝ գործնական աշխատանքները կարող են լինել տարբեր՝ տեղանքում կողմնորոշվելու, գործիքներով աշխատելու կարողություն, լաբորատոր պայմաններում փորձ, տեսական կիրառություններ կամ մոդելավորում, մակետների կազմում և նոր տեխնոլոգիաների յուրացում և այլն: Կիրառություններից առանձնահատուկ արժեք ունի միջառարկայական կապերի խթանումը: Այս աշխատանքները կարող են արվել և՛ դասաժամի ընթացքում, և՛ դասից դուրս:

Ինչպես գիտենք՝ ձևավորող գնահատման հիմնական նպատակը ուսուցման և ուսումնառության բարելավումն է, ինչը հնարավոր է սովորողի՝ սեփական կրթության մեջ ակտիվ դերակատարում ունենալու պարագայում: Մասնակիցը լինելով սեփական ուսումնառության պլանավորմանը, իրականացման և վերլուծության փուլերին՝ սովորողը նպատակային սովորում է սովորել:

Գործնական աշխատանքը ընթացիկ գնահատման արդյունավետ տեսակներից է: Գործնական աշխատանքը կրթական գործունեության տեսակ է և տարբեր առաջադրանքների կատարում: Գործնական աշխատանքներ կիրառվում են բոլոր ուսումնական առարկաների շրջանակում՝ անպայմանորեն կառուցելով առարկայի չափելի վերջնարդյունքների վրա, ինչն էլ պայմանավորում է առաջադրանքի և աշխատանքի տեսակի ընտրությունը:

Այս աշխատանքում կխոսենք գործնական աշխատանքի առաջադրանքների մասին, ինչպես նաև այն մասին, թե ինչ գործունեության մասին է խոսքը, ինչ արդյունավետություն ունի հետ աշխատելիս դասավանդման ընթացքում: Եկեք դիտարկենք առաջատար մանկավարժների հիմնական գաղափարները, ովքեր գործնական աշխատանքը համարում են որակյալ ուսուցման կարևոր մաս:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ԻՐԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ ԱՌԱՐԿԱՅԻ

ԴԱՍԱՎԱՆԴՄԱՆ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Աշակերտի ձեռք բերած գիտելիքները հիմնավոր և օգտակար են այնքանով, որքանով նա կարող է դրանք կիրառել: Այդ գիտելիքների կիրառությունների կարողությունները և հմտությունները զարգացնելու նպատակով նախատեսվում են գործնական աշխատանքներ: Ելնելով ուսումնական առարկայի առանձնահատկություններից՝ գործնական աշխատանքները կարող են լինել տարբեր՝ տեղանքում կողմնորոշվելու, գործիքներով աշխատելու կարողություն, լաբորատոր պայմաններում փորձ, տեսական կիրառություններ կամ մոդելավորում, մակետների կազմում և նոր տեխնոլոգիաների յուրացում և այլն: Կիրառություններից առանձնահատուկ արժեք ունի միջառարկայական կապերի խթանումը: Այս աշխատանքները կարող են արվել և՛ դասաժամի ընթացքում, և՛ դասից դուրս:

Գործնական աշխատանքը ընթացիկ գնահատման արդյունավետ տեսակներից է: Այն ուսումնասիրություն է, որը բաղկացած է մի շարք գործողություններից, որոնք լրացնում են ուսումնական գործընթացը: Գործնական աշխատանքը պետք է ներառի գիտական այցեր, հարցումներ, շնորհանդեսներ, դերային խաղեր, մոդելավորում, ՏՀՏ-ի կիրառում, խմբային քննարկում: Այս գործողությունները կարևոր դեր են խաղում ուսուցման մեջ, այն է՝ ձևավորում են գիտական հասկացություններ: Գործնական պարապմունքների ժամանակ աշակերտները կատարում են աշխատանքն ինքնուրույն՝ օգտվելով դասագրքի ցուցումներից: Կարող են նաև աշխատել խմբով: Փորձարարական խնդիրների լուծման ժամանակ նախատեսվում է աշակերտների գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների ինքնուրույն կիրառում ենթադրությունների, եզրահանգումների հաստատման համար: «Գործնական աշխատանք» բաղադրիչով աշակերտներին գնահատելու համար նախատեսված են հիմնականում գործնական պարապմունքները և փորձարարական խնդիրների լուծումը:

Գործնական պարապմունքների ժամանակ մեծ ուշադրություն դարձնել սովորողների գործնական կարողությունների ձևավորման, անվտանգ տեխնիկայի կանոնների պահպանման կարողություններին և ոչ միայն աշխատանքի կատարման

հաշվետվության ձևավորմանը: Գործնական պարապմունքների ժամանակ աշակերտները կատարում են աշխատանքն ինքնուրույն՝ օգտվելով դասագրքի ցուցումներից: Կարող են նաև աշխատել խմբով: Փորձարարական խնդիրների լուծման ժամանակ նախատեսվում է աշակերտների գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների ինքնուրույն կիրառում ենթադրությունների, եզրահանգումների հաստատման համար: «Գործնական աշխատանք» բաղադրիչով աշակերտներին գնահատելու համար նախատեսված են հիմնականում գործնական պարապմունքները և փորձարարական խնդիրների լուծումը:

Կատարելագործել սովորողների գործնական կարողությունները և հասնել ճանաչողական ակտիվության մեծացմանը: Այդ նպատակով առաջարկել աշակերտներին հաճախ ինքնուրույն կատարել ոչ բարդ քիմիական փորձերը ցուցադրաբար, կրկնելով մինչև այդ կատարված լաբորատոր և ցուցադրական փորձերը, փորձարարական խնդիրների լուծում ները կամ տնային գործնական առաջադրանքները:

Գործնական աշխատանքներ կիրառվում են բոլոր ուսումնական առարկաների շրջանակում՝ անպայմանորեն կառուցելով առարկայի չափելի վերջնարդյունքների վրա, ինչն էլ պայմանավորում է առաջադրանքի և աշխատանքի տեսակի ընտրությունը: Ուսուցիչների մեծ մասի համար գործնական աշխատանքը դասավանդման և ուսուցման անբաժանելի մասն է: Մինչ օրս օրենսդրության պահանջներն այնպիսին են, որ աշակերտը կամ ուսանողը ուսումնական հաստատությունից ելքի ժամանակ պետք է ստանա առավելագույն գործնական գիտելիքներ, որոնք նա կարող է հեշտությամբ կիրառել գործնականում: Երկար ժամանակ առաջին հերթին տեսություն չէ, որը գործնականում այնքան էլ կիրառելի չէ: Շատ ավելի կարևոր է, թե ինչպես մարդը գիտի, թե ինչպես վարվել տեղեկատվության հետ, ինչպես կարող է կիրառել և վերլուծել այն: Ժամանակակից մարդը պետք է շարժուն լինի, որպեսզի արագ ձեռք բերի նոր գիտելիքներ, հարմարեցնի այն աշխարհի առկա պատկերին և ընտրի կոնկրետ խնդրի լուծման առավել ռացիոնալ ուղիները:

Աշակերտին գնահատելու համար հաճախ շեշտը դրվում է կատարված աշխատանքի գրավոր հաշվետվության վրա: Ըստ էության ավելի կարևոր է

փորձարարական գործնական կարողությունների ձևավորման մակարդակը: Գործնական պարապմունքը պլանավորելու ժամանակ ուսուցիչը պետք է ընտրի մեկ կամ մի քանի գործնական կարողություն կամ գործողության կատարման եղանակ՝ կախված աշխատանքի բնույթից, ծավալից, դասարանի պատրաստվածության մակարդակից, աշակերտների քանակից, ուսուցչի հայեցողությունից և այլն: Հարկավոր է պատրաստել հատուկ դիտարկման քարտ, որտեղ գործնական պարապմունքի կատարման ընթացքում ուսուցչի կողմից կատարված նշումների օգնությամբ պարզ դառնում դասարանի բոլոր աշակերտների մոտ տվյալ գործնական պարապմունքի համար ուսուցչի ընտրած այս կամ այն գործնական կարողության կամ գործողության կատարման եղանակի ձևավորման աստիճանը:

Գործնական աշխատանքի արդյունավետությունը պետք է դիտարկել գործնական աշխատանքի և գործունեության անհրաժեշտության պատճառների տեսանկյունից:

Քանի որ գործնական աշխատանքներին հատկացված ժամանակը ծրագրի շրջանակներով սահմանափակված է, առարկայի գործնական բաղադրիչի արդյունավետությունը կարելի է կատարել արտադասարանական խմբակների միջոցով: Ուսուցչի խնդիրն է նկատել և կարողանալ հետաքրքրել այն աշակերտներին, որոնք հետաքրքրություն են ցուցաբերում առարկայի նկատմամբ, դասից հետո մոտենում են ուսուցչին իրենց հուզող հարցերը տալու համար, կարդում են լրացուցիչ գրականություն: Լաբորատոր, ցուցադրական փորձերի կատարման ժամանակ ձևավորվում են գործնական կարողություններ, հմտություններ և գործողության կատարման եղանակներ, սակայն, բնականաբար, ցուցադրական կամ լաբորատոր փորձի կատարման համար աշակերտները չեն գնահատվում:

Փաստն այն է, որ գործնական աշխատանքը հմտությունների գերազանց հղկում է, որը թույլ է տալիս համախմբել ձեռք բերված ողջ տեսական գիտելիքները: Վերը նշված շարժունակությանը կարելի է հասնել նրանով, որ երեխան կամ աշակերտն ինքն է գլուխ հանում մի շարք խնդիրներից՝ լուծում գտնելով, վերլուծելով և եզրակացություններ անելով:

Ուսումնասիրությունները ցույց են տալիս, որ ընդհանուր առմամբ ուսումնական նյութի յուրացման ամենաբարձր արդյունավետությունը կապված է գործնական հմտությունների մակարդակի հասնելու հետ և կազմում է մոտ 90%, մինչդեռ տեսողական մեթոդների կիրառման դեպքում ուսանողները սովորում են 50%-ից պակաս, իսկ բանավոր մեթոդների կիրառման դեպքում՝ 10%:

Հատկացնել գործնական գործունեության հիմնական տեսակները՝ հետազոտական, լաբորատոր աշխատանք, խմբային տեխնոլոգիաներ: Այս գործողությունները զարգացնում են գործնական հմտություններ և օգնում են գիտական հասկացությունների և երևույթների ըմբռնման ձևավորմանը:

Գործնական աշխատանքների դասակարգման հիմքում դրվում է սովորողի գործունեության ձևը, և ըստ այդմ գործնական աշխատանքները բաժանվում են 3 խմբի՝

- **վերարտադրողական**, որոնք հնարավորություն են տալիս ցուցադրելու՝ ինչ է սովորել և ինչ է կարողանում անել սովորողը (օրինակ՝ քարտեզի վրա ցույց տալ քաղաքներ, գետեր, լճեր և այլն),
- **մասամբ որոնողական**, երբ սովորողը պետք է ոչ միայն ցույց տա՝ ինչ է սովորել և ինչ է կարողանում, այլև կատարի լրացումներ, լուծի իրեն առաջադրված խնդիրը (օրինակ՝ տրված տեղանունները, գետերը, լճերը և այլն պայմանական նշաններով պատկերել քարտեզի վրա),
- **ստեղծագործական**, երբ սովորողը ինքը պետք է ինքնուրույն կամ խմբի անդամների հետ լուծում գտնի առաջադրված խնդրի համար՝ ցուցադրելով կարողունակությունների զարգացման որոշակի մակարդակ (օրինակ՝ կազմել տեղանքի քարտեզը, ինչի համար սովորողը պետք է դրսևորի ոչ միայն մեկ, այլ մի քանի առարկաների, այլև վերառարկայական հմտություններ):

Վերոնշյալից արդեն պարզ է դառնում, որ գործնական աշխատանքները բազմազան են՝ պաստառի ձևավորումից մինչև էքսկուրսիայի ընթացքում տեսածի ու լսածի ներկայացում աղյուսակի, ֆիլմի, ակնարկի տեսքով, երգի հորինումից մինչև նախագծի իրականացում, արդյունքների ներկայացում ու կիրառում:

Նշված գործնական աշխատանքները կարող են իրականացվել ինչպես անհատապես, այնպես էլ խմբային աշխատանքի շրջանակում, դպրոցում, տանը կամ այլ վայրում, գնահատվել միավորով կամ բառային բնութագրումներով: Արդյունքները կարող են ներկայացվել սովորողի կամ սովորողների խմբի ընտրությամբ՝ նպատակից ելնելով:

Գործնական աշխատանքների դերը մեծ է սովորողների կարողությունների և հմտությունների ձևավորման գործում: Որակյալ գործնական աշխատանքը կարող է ներգրավել աշակերտները և օգնել նրանց զարգացնել կարևոր հմտություններ հետազոտական գործընթացում: Կարելի է առանձնացնել հետևյալ կարևոր դրույթները.

- Հիշողության ամրապնդում
- Տրամաբանության զարգացում
- Եզրերի իմացության ամրապնդում
- Վերլուծելու կարողության ձևավորում / ինչու, ինչի համար, հետևանքն ինչ եղավ /:

Որպես գործնական աշխատանքի կազմակերպման ձև առաջարկում ենք գործնական աշխատանքը որպես աշակերտների կողմից իրականացվող ինքնուրույն հետազոտական աշխատանք, որը կնպաստի սովորողների նոր գիտելիքների ձեռք բերմանը արդեն իսկ յուրացվածի հիման վրա, կզարգանա տեղեկություններ հավաքելու և սեփական դիրքորոշում ձևավորելու կարողություններ, համագործակցելու և կատարած աշխատանքը ճիշտ ներկայացնելու հմտություն:

Գործնական աշխատանքները կազմակերպվում և իրագործվում են լայնածավալ թեմաներ ուսումնասիրելուց հետո: Դրանք կրում են ընդհանրացնող բնույթ: Վարժություններն իրենց բնույթով բաժանվում են բանավոր, գրավոր, գրաֆիկական, ուսումնական-աշխատանքային վարժությունների, գործնական աշխատանքների (օրինակ՝ «Մանկավարժություն»-ից): Դրանցից յուրաքանչյուրն իրականացնելիս սովորողները կատարում են մտավոր և գործնական աշխատանք, որոնք փոխկապակցվում են՝ կանխանշած նպատակին հասնելու համար: Մրանք կատարվում են ուսումնական բոլոր առարկաներից, ուսուցման գործընթացի բոլոր

փուլերում: Առաջադրանքները կարող են տրվել դասարանին մեկ -մեկ, կամ դրանք կարող են խմբավորվել կամ առաջարկվել բոլորը միաժամանակ: Անհրաժեշտության դեպքում ուսուցիչը բացատրում է առաջադրանքները, ցույց տալիս դրանց իրականացման գործնական տեխնիկան:

Գործնական մեթոդներ (վարժություն, պարապմունք, գործնական աշխատանք): Մեթոդը որպես դիդակտիկայի կատեգորիա օրգանապես կապված է մանկավարժական համակարգի բոլոր կառուցվածքային բաղադրիչների հետ: Կարելի է ենթադրել, որ դասավանդման մեթոդի ընտրությունը որոշվում է մանկավարժական համակարգի յուրաքանչյուր կառուցվածքային բաղադրիչի հետ մեթոդի փոխհարաբերությունների ամբողջությամբ: Համակարգված մոտեցման տեսանկյունից օպտիմալ ընտրության խնդիրն է պարզել դասավանդման մեթոդի և կառուցվածքային բաղադրիչների միջև հարաբերությունները՝ մանկավարժական ազդեցության առարկան և առարկան, նրանց համատեղ գործունեության առարկան և վերապատրաստման նպատակը: Քանի որ ուսուցման մեթոդն ինքնին ներառված է մանկավարժական հաղորդակցման միջոցների բաղադրիչի բովանդակության մեջ, վերը նշված բաղադրիչների փոխհարաբերությունների մասին խոսք անգամ լինել չի կարող:

Տարրական դպրոցում ցանկացած գործնական գործունեության ընթացքում պետք է օգտագործվեն աշակերտները հասանելի հետազոտական մեթոդները, ինչպիսիք են հարցադրումը, վերլուծությունը, դիտարկումը, ընդհանրացումը, համեմատությունը, թեմատիկ գրականությունից տեղեկատվության հավաքագրումը:

Ինչու է դա կարևոր: Դասավանդման մեջ գործնական մեթոդ կիրառելիս ուսուցիչ-աշակերտ հարաբերություններն արմատապես փոխվում են.

- ուսանողը որոշում է գործունեության նպատակը, և ուսուցիչը օգնում է նրան դրանում.
- դասավանդումը բացում է նոր գիտելիքներ, ուսուցիչը խորհուրդ է տալիս գիտելիքների աղբյուրներ.
- ուսանողը փորձեր է անում, ուսուցիչը օգնում է կազմակերպել ճանաչողական գործունեությունը.

- ուսանողը ակտիվ է, ուսուցիչը պայմաններ է ստեղծում գործունեության դրսևորման համար.

- ուսանողը ուսուցման առարկա է, ուսուցիչը գործընկեր;

- ուսանողը պատասխանատու է իր գործունեության արդյունքների համար, ուսուցիչը օգնում է գնահատել արդյունքները և գտնել գործունեությունը բարելավելու ուղիներ:

Բոլոր տեսակի վարժությունների բնույթը և մեթոդիկան կախում ունի տվյալ ուսումնական առարկայի առանձնահատկություններից: Գործնական մեթոդը կարելի

1. առաջադրանքի պլանավորում,
2. առաջադրանքի կատարում,
3. կատարման ընթացքի խթանում,
4. վերահսկողություն,
5. կատարված գործնական
6. աշխատանքի արդյունքների վերլուծություն, թերությունների, սխալների հայտնաբերում:

Գործնական գործունեության կարևորագույն փուլը վերապատրաստվողի եզրակացությունն է կամ հետազոտական դատողությունը: Աշակերտները նախապես ընտրում են անհրաժեշտ գրականությունը, ուսումնասիրում են թեմատիկ նյութեր, իրականացնում մի շարք միջոցառումներ, այդ թվում՝ ներգրավելով այլ աշակերտների, դիմում գիտելիքի տարբեր ոլորտների մասնագետների, ովքեր իրենց փորձը կիսում են նրանց հետ;

Գործնական աշխատանքի իրականացման մեթոդիկա.: Ծրագրային գործնական աշխատանքի բովանդակության որոշում.

1. Գործնական աշխատանքի նպատակի որոշում (ինչ գիտելիքներ, ուսումնական աշխատանքի մեթոդներ, հմտություններ են ձևավորվում).
2. Որոշեք, թե որ դասին և որ մասում է իրականացվում գործնական աշխատանք.
3. Որոշեք գործնական առաջադրանքի իրականացման և ամրագրման ձևը.
4. Ընտրեք անհրաժեշտ ուսումնական միջոցները:
5. Կազմեք առաջադրանքներ ուսանողների համար:

6. Ուսանողների համար հրահանգներ գրեք:
7. Կազմեք ակնկալվող պատասխանի տեքստը:
8. Մշակել պատասխանների ստանդարտ և գնահատման չափանիշներ վերջնական գործնական աշխատանքի համար:

10 գլխավոր խորհուրդ գործնական դասի պլանավորման համար՝

1. Անվտանգություն! Կատարեք ձեր ռիսկերի գնահատումը, որոշեք, թե ինչպես նվազագույնի հասցնել ռիսկերը և փոխանցեք ռիսկերը աշակերտները: Արտակարգ իրավիճակներում դասը դադարեցնելու ռեժիմ սահմանեք: Համոզվեք, որ բոլորը կրում են իրենց անվտանգության ակնոցները: Տարածեք սարքավորումը սենյակի շուրջը՝ խցանումները կանխելու համար:
2. Պատրաստել. Փորձեք նախ ինքներդ: Դուք պետք է իմանաք, թե ինչ է լինելու ձեր գործնական դասի ընթացքում, և ինչ կանեն ու կտեսնեն ձեր աշակերտները: Եթե դա չես անում, չես կարող լավ հրահանգներ գրել, և չես կարող լավ հարցեր մտածել, որոնք կօգնեն նրանց սովորել:
3. Հրահանգներ. Ասեք նրանց, թե ինչ անել, ցույց տվեք, թե ինչ անել, հրահանգները դրեք գրատախտակին և հրահանգները դրեք աշխատանքային թերթիկի վրա: Ներառեք դիագրամ և հստակ, համարակալված քայլեր, որպեսզի համոզվեք, որ դրանք անում են և տեսնեն, թե ինչ էք մտադիր:
4. Հանձնարարեք աշակերտներին աշխատել երկու կամ երեք հոգանոց խմբերով:
5. Նախքան դրանք սկսելը, ստեղծեք տեսարանը՝ քննարկելով նախնական ուսուցումը: Դա օգնում է նրանց հասկանալ, թե ինչի մասին է գործնականը և ինչու են դա անում: Խնդրեք աշակերտներին գրել հրահանգների յուրաքանչյուր քայլի նպատակը. դա օգնում է նրանց հասկանալ, թե ինչ են անում և ինչու:
6. Գործնական պարապմունքների ընթացքում շրջեք դասարանում՝ լուծելով ձեր հանդիպած բոլոր խնդիրները և կենտրոնացնելով նրանց ուշադրությունը այն բանի վրա, թե ինչ էք ուզում, որ նրանք տեսնեն և անեն: Երբ դասը շարունակվում է, սկսեք աշակերտները հարցեր տալ, որպեսզի օգնեք նրանց սովորել:

7. Աշակերտները միշտ երկար ժամանակ են պահանջում արդյունքների աղյուսակը գծելու և գրաֆիկ նկարելու համար: Մի վախեցեք նրանց տալ արդյունքների աղյուսակը, որպեսզի լրացնեն, և համոզվեք, որ բավականաչափ ժամանակ եք հատկացնում:

8. Եթե դուք ակնկալում եք, որ աշակերտները կսպասեն ավելի քան հինգ րոպե, որպեսզի արձագանքը տեղի ունենա, համոզվեք, որ նրանք ինչ-որ բան ունեն շարունակելու:

9. Համոզվեք, որ աշակերտները գիտեն, թե ինչպես եք ակնկալում, որ նրանք հավաքեն իրերը (օրինակ՝ ինչպես տնօրինել ռեակցիայի խառնուրդները և որտեղ տեղադրել սարքավորումները) և գրել:

10. Ինքներդ ձեզ բավական ժամանակ տվեք քննարկելու, թե ինչ են նրանք սովորել որպես դասարան. եթե դա չես անում, աշակերտները պարզապես կհետևեն հրահանգներին՝ ոչինչ չսովորելով:

Որպես գործնական աշխատանքի տեսակ ներկայացնենք **դերային խաղը**, որն ունի կիրառման լայն հնարավորություններ և հաճախություն ուսումնական տարբեր առարկաների շրջանակում: Սակայն պետք է անկեղծորեն նշել, որ դերային խաղը ոչ միշտ է կիրառվում նպատակային, կամ որ ավելի ճիշտ կլինի ասել՝ ոչ միշտ է լիարժեքորեն իրացվում դերային խաղի ներուժը: Այն իրականում շատ ավելի լուրջ ու լայն հնարավորություններ է տալիս յուրաքանչյուր սովորողի իմացական և հուզականային որակների զարգացման, քննադատական մտածողության, իրավիճակում կողմնորոշվելու, ինքնարտահայտվելու և ինքնադրսևորվելու համար:

Պետք է իրավամբ նշել, որ դերային խաղն իր մեջ ամփոփում է գործնական աշխատանքների բոլոր 3՝ վերարտադրողական, որոնողական և ստեղծագործական տեսակների տարրեր: Դերային խաղին պետք է վերաբերվել ոչ թե ժամանցի, այլ գործանական բազմափուլ աշխատանքի, որի յուրաքանչյուր փուլ լուծում է կոնկրետ նպատակներ: Հետևաբար, անհրաժեշտ է հանգամանորեն պլանավորել դերային խաղը՝ նախապես սահմանելով նպատակ, ձևակերպելով չափելի վերջնարդյունքներ:

Առանձնացվում է դերային խաղի 2 տեսակ՝ ուղղորդված և հանպատրաստից՝ դասակարգման հիմքում դնելով սովորողների ակտիվ կամ պասիվ որոշում կայացնելու հանգամանքը: Ուղղորդված դերային խաղի արդյունավետությունը ապահովելու համար դրանք պետք է լինեն մանրակրկիտ ծրագրված և լավ ուղղորդված: Կարևոր է առաջադրանքը սկսելուց առաջ անդրադառնալ հետևյալ հարցերին.

- Ինչի՞ն է նպաստում դերախաղի կազմակերպումը:
- Որո՞նք են դերախաղի նպատակն ու խնդիրները:
- Որո՞նք են դերախաղի ընդհանուր կանոնները:
- Որո՞նք են դերախաղի փուլերը:

Կարևոր կանոն է, որ սովորողները հստակ տարանջատեն խաղի կերպարին դերակատարից և այլն:

Դերախաղի արդյունավետությունը ապահովելու համար հարկավոր է, որ ուսուցիչը հասկանալի և պարզ ձևակերպի խաղի հրահանգները, դերերի վերաբերյալ ցուցումները շարադրի այնպես, որ սովորողները անձնական նախաձեռնության հնարավորություն ունենան: Միաժամանակ այնպիսի պահանջներ դնի, որոնք կնպաստեն դերախաղի միջոցով ուսումնական նպատակին հասնելուն, խաղն ընտրի տարիքային խմբին համապատասխան, նախապատրաստի համապատասխան պարագաներ և այլն:

Բնականաբար, պետք է պատրաստ լինել, որ դերախաղը միշտ չէ, որ հարթ է անցնելու, հնարավոր է, որ կլինեն որոշակի դժվարություններ: Օրինակ՝ սովորողները կարող են կաշկանդվել խաղի ժամանակ: Այս դեպքում անհրաժեշտ է նրանց ազատել սխալվելու վախից: Առաջադրանքին ընտելանալու համար սովորողներին որոշակի ժամանակ է անհրաժեշտ և կարիք չկա նրանց վրա ճնշում գործադրելու: Եթե դերախաղերը պարբերաբար կազմակերպվեն, բոլոր սովորողները աստիճանաբար կգիտակցեն դրանց կարևորությունը: Հնարավոր է, որ սովորողները թերահավատորեն

մոտենան դերախաղերին: Պետք է նրանց բացատրել դերախաղերի կարևորությունը նաև ապագայում մասնագիտական հմտություններ ձեռք բերելու հարցում:

Դերային խաղի գնահատումն իրականացվում է բոլոր այն չափանիշներին համապատասխան, որոնք սահմանված են բանավոր խոսքի համար: Թերևս այս դեպքում կարելի է որպես լրացուցիչ չափանիշ ավելացնել բեմական կամ դերասանական խաղը: Դերախաղի գնահատման սանդղակաշարը՝ ռուբրիկը ներկայացված չափանիշներին համապատասխան կներկայացնենք առանձին:

Կարևոր է պահպանել ձևավորող գնահատման բաղադրիչների ամբողջականությունն ու հաջորդականությունը: Միշտ պետք է հիշել հետադարձ կապի մասին. առհասարակ ցանկացած աշխատանքից հետո անհրաժեշտ է քննարկել արդյունքները, որպեսզի սովորողները հնարավորություն ունենան արժևորելու աշխատանքի ստեղծագործական և ինքնատիպ մոտեցումները:

Գործնական դասի ենթատեսակ է **լաբորատոր պարապմունքը**: Սա ուսուցման ձև է, երբ աշակերտները ուսուցչի ղեկավարությամբ կատարում են որոշակի առաջադրանքներ: Օգտագործվում է նաև «լաբորատոր և գործնական աշխատանք» տերմինը (օրինակ՝ աշխատանքի և մասնագիտական ուսուցման մեթոդաբանության մեջ), որը նշանակում է խնդիրներ, որոնք ուղղված են դպրոցականների գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների զարգացմանը մեխանիզմների հավաքման և ապամոնտաժման, տեխնիկական սարքերի սպասարկման տեխնիկայի յուրացման համար: . և այլն: ներառված ուսումնական ծրագրում:

Նրանց հիմնական նպատակը տեսությունը գործնականում համախմբելն է: Օրինակ, քիմիայի պրակտիկ աշխատանքը բաղկացած կլինի նրանից, որ անհրաժեշտ է խառնել որոշակի տարրեր, հասնել քիմիական ռեակցիայի կամ, ընդհակառակը, ցույց տալ դրա բացակայությունը: Այսինքն՝ այն ամենը, ինչ երեխաները սովորել են դասագրքից, նրանք իրենց աչքերով կտեսնեն, և այդ գիտելիքների արդյունքները կամրացվեն:

Գործնական (լաբորատոր) աշխատանքի հրահանգները կարող են տրվել դասարանին բանավոր առաջադրանքների տեսքով, գրված գրատախտակին,

քարտերի վրա: Գործնական աշխատանքի համար դասագրքի առաջադրանքները կարող են օգտագործվել որպես հրահանգ: Կախված դասի ուսումնական առարկաներով ապահովումից (տե՛ս վերը), հրահանգը կարող է պարունակել կամ նույն առաջադրանքները բոլոր աշակերտների համար, կամ տարբեր: Վերջին դեպքում, խմբերի միջև առաջադրանքները փոխվում են ուսումնասիրության օբյեկտների փոփոխությանը համապատասխան:

Գործնական առաջադրանքը ներառում է աշխատանքի մի քանի տեսակներ. Ամենից հաճախ դրանք լաբորատոր պարապմունքներ են, հատուկ վարժություններ և տարբեր սեմինարներ: Կարևոր դեր են խաղում նաև դասարանային աշխատանքները, որոնք անհրաժեշտ են երեխաների համար փոխադարձ աշխատանքի հմտություններ զարգացնելու համար: Եթե գործնական պարապմունքներն իրականացվում են համակարգված, ապա դրանք թույլ են տալիս համախմբել ձեռք բերված գիտելիքները: Լավագույն ժամանակացույցն այնպիսին է, որ 2-3 դասախոսությունից հետո հետևում է պրակտիկա: Դասավանդման այս ձևն է, որին հավատարիմ են բարձրագույն ուսումնական հաստատությունները Այս ամենը թույլ է տալիս տրամաբանորեն յուրացնել նյութը և ճիշտ մեկնաբանել այն: Բայց միևնույն ժամանակ, եթե դասախոսությունը տալիս է ավելի ընդհանրացված տեղեկատվություն, որը բավականին դժվար է յուրացնել, ապա պրակտիկան տեսողականորեն հաստատում է այս ամենը, ինչը հնարավորություն է տալիս հասկանալ բարդ տեղեկատվության բուն էությունը: Բացի այդ, ուսանողները հասկանում են, որ նյութը լցնելը չի օգնի իրենց, բայց անհրաժեշտ կլինի գործնականում ապացուցել իրենց գիտելիքների մակարդակը:

Որո՞նք են օգուտները: Այսպիսով, այժմ միանգամայն պարզ է, որ գործնական աշխատանքը երեխաների և ուսանողների համար ինքնապահովման և ինքնուրույն աշխատանքի հմտություններ զարգացնելու հիանալի միջոց է: Բայց բացի սրանից, կան նաև այլ առավելություններ. Լաբորատոր և գործնական աշխատանքը թույլ է տալիս սովորել քննադատաբար մտածել, ինքնուրույն եզրակացություններ անել՝ չհիմնվելով ուսուցչի կամ գործընկերոջ կարծիքի վրա: Սա հուշում է, որ ուսանողը փորձում է մտածել իրեն շրջապատող իշխանություններից անկախ: Սա շատ օգտակար հմտություն է, որը ոչ բոլոր մեծահասակներն ունեն: -

Բացի այդ, այս տեսակի աշխատանքը թույլ է տալիս երեխաներին սովորել, թե ինչպես կառավարել տարբեր սարքեր և սարքավորումներ: Սա շատ կարևոր է նրանց համար, ովքեր ցանկանում են իրենց մասնագիտական գործունեությունը կապել ընտրված ոլորտի հետ: Նրանք հստակ պատկերացում կունենան, թե ինչ է իրենց սպասվում և ինչպես են կառուցվելու աշխատանքները: Գործնական աշխատանքի համաշխարհային առավելությունն այն է, որ աշակերտները և ուսանողները ձեռք են բերում նոր փորձ, որը նրանք կարող են օգտագործել ապագայում խնդիրներ լուծելիս և համեմատել արդյունքները:

ԵԶՐԱԿԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Մանկավարժական աշխատանքում գործնական մեթոդը նպատակահարմար կիրառելու կարողությունը ուսուցչի որակավորման ցուցանիշներից է: Գործնական աշխատանքը գիտնականի դերի առանցքային մասն է, և գործնական աշխատանք կատարելը գիտության հիմքում է:

Գործնական աշխատանքը հիմնարար է գիտության մեջ, քանի որ այն իրական աշխարհի և գիտական գաղափարների միջև կապն է: Ամբողջ դասարանով հաջողված գործնական աշխատանքը դժվար է: Այն պահանջում է ուսանողներից իմանալ, թե ինչ են անում և ունենալ անհրաժեշտ գիտելիքներ և հմտություններ հաջողության հասնելու համար: Ամբողջ դասի գործնական աշխատանքը սխալ է ընթանում, երբ աշակերտները ծանրաբեռնված են: Մենք կարող ենք օգնել աշակերտներին հաջողության հասնել գործնական աշխատանքում՝ հաստատելով հստակ ռեժիմ և ապահովելով, որ նախատեսված ուսուցումը կենտրոնացած է և հիմնվում է նախորդ դասերի ընթացքում ուսանողները զարգացած նախնական գիտելիքների և հմտությունների վրա:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Աստղիկ Բալայան <<Գործնական աշխատանք>> ,
2. Գիտամեթոդական հանդես <<Նախաշավիղ>>
3. <https://infourok.ru/>
4. 10 Top tips for planning a practical lesson <https://www.cambridge.org> ›